

מאוצרות
לקוטי
שיחות

ויחי VAYECHI

SELECTIONS FROM

LIKKUTEI
SICHOS

INSIGHTS INTO THE WEEKLY PARSHA

BY THE LUBAVITCHER REBBE

VAYECHI | וַיְהִי

LIKKUTEI SICCHOS, VOLUME 20, P. 228FF.

Adapted from the *sichos* of 10 Teves and *Shabbos Parshas Vayechi*, 5741 [1980]

Introduction

It's a question to which everyone wants to know the answer. However, finding out the answer might well be disappointing, and even lead to despair.

Imagine if the Jews who lived through the Holocaust or the Khmelnitzky pogroms had learned that *Mashiach* would not come in their time. What would they have felt?

And the question does not apply only for those times. Take, for example, a Jew who lived 200 years ago in a small *shtetl* in Poland. Even if he was not threatened by a pogrom, what would his reaction be had he known that *Mashiach* would not come in his lifetime, nor in the lifetime of his children or grandchildren?

Following this line of thought, in the *sichah* to follow, the Rebbe asks: What was our ancestor Yaakov's intent when, as our Sages relate,¹ "Yaakov sought to reveal to his sons when the end of days would arrive"? Did he not realize the negative consequences that could possibly arise?

The Rebbe bases his explanation on our Sages' interpretation² of the prophecy³ regarding the Future Redemption, "I [will fulfill this promise] at its time. I will hasten it": "If the Jewish people are worthy, 'I will hasten it.'" Implied is that the coming of the Redemption is dependent on the Jews' Divine service and, if they are worthy, they can speed its arrival.

The Rebbe focuses on the type of Divine service that will cause the Jews to be worthy of the Redemption and the positive effect of "seek[ing]... when the end of days will be," asking for and taking action that will lead to the advent of that era.

1. *Pesachim* 56a; *Rashi, Bereishis* 49:1.

2. *Sanhedrin* 98a.

3. *Yeshayahu* 60:22.

For the Redemption to Be Complete

The Secret Yaakov Was Not Allowed to Divulge

On the verse,¹ “Yaakov called to his sons and said, ‘Gather together and I will tell you what will happen to you in the end of days,’”² our Sages comment:³ “Yaakov sought to reveal to his sons when the end of days would arrive, but the Divine presence withdrew from him.”

Yaakov’s conduct raises a question: Certainly, Yaakov’s desire to reveal the end of days was not merely to demonstrate that he knew when the end of days would come. Instead, he wanted to benefit his sons and/or their descendants, the Jewish people, in the coming generations. Now, what benefit would there be to Yaakov revealing this information to them?

Seemingly, the opposite is true. Were Yaakov to reveal to them when the end of days would arrive – something that would occur only several thousands of years later, for, as we see, *Mashiach* has yet to come – that would not have benefitted them. On the contrary, it would have brought the Jews to awesome despair and heartbreak.⁴

א. אויפ'ן פֿסוק "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאֶסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים" זאגן חז"ל: "בְּקִשׁ יַעֲקֹב לְגַלוֹת לְבָנָיו קִץ הַיָּמִין וְנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה".

איז תמוה:

ס'איז דאך זיכער, אז מיט זיין וועלן צו מגלה זיין דעם קץ איז יעקב געווען אויסן (ניט סתם באווייזן אז ער ווייס דעם קץ, נאר) א תועלת פאר די שבטים, אדער פאר די אידן אחריהם - וואס פאר א תועלת וואלטן אידן געהאט פון דעם וואס מ'וואלט זיי דעמאלט מגלה געווען דעם קץ?

ואדרבה: ווען יעקב וואלט זיי מגלה געווען דעם קץ, וואס וועט ערשט זיין מיט פילע טויזנטער יארן שפעטער (ווי מען זעט עס איצטער, אז עדיין לא בא) - וואלט עס ניט נאר ניט געבראכט קיין תועלת, נאר אדרבה: דאס וואלט געפועלט ביי אידן א מורא'דיקע צעבראכנקייט און נמיכת הרוח!⁵

1. Bereishis 49:1.

2. Daniel 12:13. See *Or HaTorah, Bereishis*, Vol. 2, p. 338b, and the sources cited there.

3. Pesachim 56a; Rashi, *ad loc.* (with slight changes; the reason for the changes are explained in

Likkutei Sichos, Vol. 10, p. 171). See below, the section entitled “The Midrash and the Talmud.”

4. Several commentaries (*Kli Yakar, Bereishis*, 47:28; *Yafeh To'ar to Bereishis Rabbah* 98:2, which comments on *Bereishis* 49:1, and

others) explain that this is the reason why the knowledge of when the end of days would be was withheld from Yaakov when he sought to reveal it. However, Yaakov’s intent requires explanation: Why did he initially desire to reveal when the end of days would be?

There are commentaries⁵ that explain that Yaakov sought to reveal when the end of days would arrive only to his sons,⁶ “for they were righteous and he trusted that even though the end of days would come only in the distant future, they would not turn away from G-d.” Even so, the Divine presence withdrew from him, because G-d did not want this knowledge to be imparted even merely to them: “so that it not be divulged to their descendants afterwards and many would lose hope if they were to know that the end of days was so far off.”

This resolution, however, is not entirely acceptable:

a) The concern that the matter would later be divulged to their descendants had Yaakov revealed when the end of days would come to his twelve sons is self-evident.⁷ Why, then, did Yaakov think of revealing this future event to his sons?

b) More fundamentally, the above resolution does not answer the essence of the question: What benefit would Yaakov’s sons have from knowing when the end of days would arrive that, as a result, Yaakov desired to reveal the matter to his sons?⁸

5. *Yafeh To'ar, loc. cit.*

6. It is possible to explain that *Rashi* (*Bereishis* 47:28) adds the words “his sons” to the wording in *Bereishis Rabbah* 96:1 (which is cited at the end of *Rashi’s* commentary)* to answer the above question (see footnote 29 below), i.e., *Rashi* also understood that the knowledge when the end of days will come was to be imparted only to Yaakov’s sons and but not to their descendants.

True, on the phrase (*Bereishis* 49:1), “And I will tell you,” *Rashi* omits the term *libanav*, “to his sons,”

even though *Pesachim, loc. cit.*, *Rashi’s* source, uses this term.

Nevertheless, it is unnecessary for *Rashi* to include this term there because *Rashi* is commenting on the phrase, “And I will tell you,” that refers to Yaakov’s sons. Therefore, it is not necessary to mention “his sons” a second time.

* This citation was not added by copyists or printers, but rather was included by *Rashi* himself.

7. See *Bava Basra* 38b; *Arachin* 16a, which emphasize that once a matter is related to several people, it will eventually be made known to

מְפָרְשִׁים⁵ פֶּאֶרְעֻנְטִפֶּעֶרן, אִז
יַעֲקֹב הָאֵט דַּעַם קִץ גְּעוּוֹאֲלֵט
מִגְּלָה זַיִן נֶאֶר לְבָנָיו, “שְׂצַדִּיקִים
הָיוּ וּבִטּוּחַ בָּהֶם שְׂאָף עַל פִּי
שֶׁהוּא (הַקִּץ) לְאַרְבֵּי יָמִים לֹא
יִשׁוּבוּ מֵאַחֲרָי הִ” אָבְעֵר אוּיֵךְ
דָּאָס הָאֵט דְּעֵר אוּיֵבֶרֶשְׁטֵעֵר
נִיט גְּעוּוֹאֲלֵט - “כְּדִי שְׂלֵא יוֹדַע
לְבָאִים אַחֲרֵיהֶם וְרַבִּים יִתְיַאֲשׁוּ
אֱלוֹי יִדְעוּ שֶׁהוּא לְעֵתִים רַחוּקוֹת.”

אָבְעֵר דְּעֵר תִּירוּץ אִזוּ נִיט
גְּלֵאטִיק: (א) דְּעֵר חֲשַׁשׁ פּוֹן
“יִוֹדַע לְבָאִים אַחֲרֵיהֶם” (אוּיֵב
יַעֲקֹב וּוּאֲלֵט מִגְּלָה גְּעוּוֹעֵן דַּעַם
קִץ צוּ אֲלַע צוֹוֹעֵלֶךְ זַיִן) אִזוּ אַ
זֶאךְ וְנֹאָס אִזוּ מוּבֵן גֶּאָר בְּפִשְׁטוּת
- הִיִּנְט פֶּאֶרוּוֹאָס הָאֵט יַעֲקֹב
מְלַכְתַּחֲלָה גְּעֵהֵאָט אַ קְסֵלֶקֶא-
דַּעֲתָךְ צוּ מִגְּלָה זַיִן דַּעַם קִץ
לְבָנָיו? (ב) וְעִיקָר: דְּעֵרֵמִיט וְוִעֵרֵט
נִיט פֶּאֶרְעֻנְטִפֶּעֶרֶט דִּי עִיקָר
שְׂאָלָה - וְנֹאָס פֶּאָר אַ טוּבָה
וְחוּטְעִלֵּת וּוּאֲלֵט דְּעֵר גִּילוּי הַקִּץ
גְּעֵקְעֻנְט פּוֹעֵל זַיִן בִּי “בְּנָיו”,
וְנֹאָס דְּעֵרֶפֶאָר “בְּקָשׁ יַעֲקֹב
לְגִלוֹת לְבָנָיו קִץ הַיָּמִין”?

others for, ultimately, one person will share the information with another.

8. *Yafeh To'ar HaShaleim, ad loc.*, addresses this question, explaining:

Yaakov regarded his sons’ descendants as perfectly righteous and therefore was not concerned that they would fall into despair. He wanted to reveal when the end of days would be to them so that they would receive a great reward, because they would remain steadfast in their observance and not turn away from G-d’s service even though they would know

The *Midrash* and the Talmud

Another point requires explanation. There are two understandings of this narrative in the works of our Sages:

a) The *Midrash* states,⁹ “Yaakov was about to reveal when the end of days would arrive and it became hidden from him,” i.e., the matter also became hidden from Yaakov himself. The *Midrash*¹⁰ also makes similar statements when interpreting the beginning of the Torah reading, “Yaakov sought to reveal ... but it became hidden from him.”

b) The matter did not become hidden from Yaakov. However, he did not reveal it to his sons.¹¹

It is possible to explain that this is also the intent of the precise wording used by the Talmud,³ “Yaakov sought to reveal to his sons when the end of days would arrive, but the Divine presence withdrew from him.” It does not state that the knowledge of when the end of days would arrive withdrew from him.

that the end of days was in the distant future.

This resolution, however, is problematic: Even a perfect *tzaddik* prays to G-d every day in his morning blessings, “Do not bring me to a challenge” (*Berachos* 60b. See *Sanhedrin* 107a, which gives an example of the dire consequences that can come from facing a challenge of faith). How, then, could Yaakov think of subjecting his descendants to such a challenge? Furthermore, how could he think of using his spirit of prophecy for this purpose?

9. *Bereishis Rabbah* 98:2.

10. *Ibid.* 96:1, cited by *Rashi* in his commentary at the beginning of the Torah reading (*Bereishis* 47:28).

Rashi (*ibid.* 49:1) also quotes *Pesachim*, *loc. cit.*, which states that only

the Divine presence withdrew from Yaakov, implying that Yaakov himself still knew when the end of days would be, as the main text proceeds to explain. It is possible to explain that *Rashi*'s citation of both sources is not contradictory, because

a) Throughout his commentary on the Torah, *Rashi* interprets the wording the Torah uses strictly according to its immediate context. At the beginning of the Torah reading, *Rashi* addresses the question why – in contrast to the beginning of all the other Torah readings – the words *Vayechi Yaakov* (“And Yaakov lived”) are written in the form of a *parshas setumah*, “a closed passage.” Therefore, *Rashi* explains that this indicates that something, the knowledge of when the end of days would come, became closed for Yaakov.

By contrast, when interpreting

ב. אויף דארף מען פארשטיין:

אין חז"ל געפינען מיר צוויי דיעות: (א) דער קץ איז נתעלם געווארן אויף פון יעקב/ווי עס שטייט אין מדרש "בא לגלות להם את הקץ ונתכסה ממנו" (ועל דרך זה שטייט אין מדרש בתחלת הסדרה: "בקש כו' ונסתם ממנו"); (ב) פון יעקב איז ער נישט נתכסה געווארן, ער האט עס אבער נישט מגלה געווען לבניו.⁹

וויש לומה אז דאס איז אויף דער דיוק אין לשון הש"ס "בקש יעקב לגלות כו' ונסתלק ממנו שכ"נה" - נישט סתם "ונסתלק ממנו (הקץ)" -

the words, “I will tell you,” all that is necessary to say is that “the Divine presence departed from him,” and he therefore did not divulge the matter to his sons.

b) The interpretation in *Rashi*, *Bereishis* 49:1 that “the Divine presence departed from him” applies only according to the first of the two interpretations *Rashi* gives in *Bereishis* 47:28 as a reason why the words *Vayechi Yaakov* are written in the form of a *parshas setumah*, but not according to the other explanation, that the time when the end of days would come was concealed from him.

11. *Yafeh To'ar* gives this interpretation when referring to the analogy given in *Bereishis Rabbah* 98:2. See, however, the sources cited by *Minchas Yehudah* (Albek ed.) to *Bereishis Rabbah*, *loc. cit.*

According to this understanding, the Talmud is highlighting that the knowledge of when the end of days would arrive was not hidden from Yaakov. It was only that the Divine presence withdrew from him. However, the withdrawal of the Divine presence caused him to realize that revealing this information was not desired from Above. Therefore, he did not divulge it to his sons.

Alternatively, the root of the term *Shechinah*, which our Sages use – translated as “Divine presence” – is *shochein*, meaning “dwell,” as in the verse,¹² “I will dwell among them.” With regard to the narrative under discussion, the implication is that the potential to draw down the revelation of the end of days and have it “dwell” among his sons, on this material plane¹³ withdrew from Yaakov. Therefore, he did not reveal the matter to his sons.

Explanation is necessary: Since, according to all opinions, it is understood that G-d could have prevented Yaakov from revealing when the end of days would arrive even had he known when it would come, what is the reason the *Midrash* maintains that a change occurred and the knowledge was withheld from Yaakov?

Did Yaakov Know?

From all the above, it appears that both approaches – revealing or withholding when the end of days will arrive – can benefit the Jews in terms of their Divine service. Furthermore, Yaakov was

12. *Shmos* 25:8. See *Tanya*, ch. 41, which explains that the term *Shechinah* refers to the G-dliness that “dwells and enclothes itself within the lower realms.”

13. The Divine presence withdrew from Yaakov only with regard to the revelation of when the end of days would occur, but not with regard to other matters.

Accordingly, he continued to reveal many prophetic matters while blessing his sons.

This explanation also resolves an implied question: What is *Rashi's* intent in adding the phrase, “and he began to speak about other matters,” to his commentary here? What is that phrase adding in this context and what is it teaching us?

וְוַיִּל לֹוִיט דַּעַת הַשׁׁס אִיזוּ טֹאקַע פּוֹן יַעֲקֹבִין נִיט נִתְכַסֶּה גַּעוּוֹאֲרֵן דַּעַר קַץ; סִ׳אִיזוּ בְּלוִיזוּ נִסְתַּלֵּק גַּעוּוֹאֲרֵן פּוֹן אִים דִּי שְׂכִינָה הָאֵט עַר גַּעֲזַעַן אַז מְ׳וִוִּיל נִיט גִּילוי הַקֶּץ הָאֵט עַר נִיט מְגַלָּה גַּעוּוֹעַן.

אוּ יֵשׁ לֹוֹמַר: שְׂכִינָה פּוֹן לְשׁוֹן וְשְׂכַנְתִּי בְּתוֹכֵם״ - דָּאס הֵייִסֵט, דַּעַר כַּח צוּ קַעֲנַעַן ״מְשַׁכִּינ״ (וּמְמַשִּׁיךְ) זֵיין דַּעַם גִּילוי הַקֶּץ לְמִטָּה (לְבַנְיָו)״.

דַּאֲרָף מַעַן פֹּאֲרֵשְׁטִיין: וּוִיבֹאֲלֵד אֹז, כְּמוֹבֵן לְכָל הַדַּעוֹת, קַעַן דַּעַר אוֹיבְעַרְשְׁטַעַר אַפֶּה־אֲלֵטֵן יַעֲקֹבִין פּוֹן מְגַלָּה זֵיין דַּעַם קַץ לְבַנְיָו אַפִּילוּ אוֹיבֵי יַעֲקֹב וְוִייס דַּעַם קַץ - אִיזוּ מֵאִי טַעֲמָא וְוֹאס (לֹוִיט דַּעַר דִּיעָה הַרְאֵשׁוֹנָה) אִיזוּ גַּעוּוֹאֲרֵן דַּעַר שִׁינוּי: דַּעַר קַץ אִיזוּ ״נִסְתַּתֵּם״ גַּעוּוֹאֲרֵן פּוֹן יַעֲקֹבִין?

ג. מְכַל הַנִּל אִיזוּ מוֹבֵן, אַז בֵּיידַע אוֹפִנִים - מְגַלָּה זֵיין, אַדַּעַר נִיט צוּ מְגַלָּה זֵיין דַּעַם קַץ - קַעֲנַעַן בְּרַעֲנַגַּעַן אַ תּוֹעֲלַת פֹּאֲר אִידֵן (בְּעַבּוּדְתֵם הַרוּחָנִית).

However, according to the above, *Rashi's* intent is to emphasize that the Divine presence did not withdraw from Yaakov with regard to other matters, only regarding the revelation of when the end of days would arrive. See *Likkutei Sichos*, Vol. 10, p. 168ff., which dwells on these concepts at length.

one of the Patriarchs, who “are the Divine chariot... serving as a chariot solely for the Sublime Will throughout their lives.”¹⁴ Accordingly, Yaakov’s desire to reveal when the end of days would arrive indicates that – until the time the *Shechinah* withdrew from him – Yaakov’s desire accorded with the Sublime Will for which Yaakov served as a chariot at that time.

Even so, in actual fact, G-d did not allow Yaakov to reveal when the end of days would arrive because in the situation that prevailed at that time – and because of the resulting benefits – it was necessary that this should not be revealed. Consequently, there are two opinions with regard to Yaakov’s knowledge of the matter: According to one opinion, the benefit of not knowing when the end of days would arrive also needed to be realized by Yaakov himself. Hence, this knowledge was also withheld from him. By contrast, according to the second opinion, it was important only that Yaakov’s sons not possess this knowledge. Therefore, the knowledge of when the end of days would arrive was not withheld from Yaakov himself.

און נאך מער: וויבאלד אז יעקב איז איינער פון די אבות, “שהן הן המרכבה . . ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם”, איז מוכרח צו זאגן, אז דאס וואס “בקש יעקב לגלות כו” (ביו צו דער רגע ווען “נסתלקה ממנו שכניה”) איז געווען בהתאם צום רצון העליון, צו וועלכן יעקב איז געווען א מרכבה אויך דאמאלס.

און דאס וואס דער אויבערשטער האט לפועל ניט דערלאזן אז יעקב זאל זיי מגלה זיין דעם קץ, איז ווייל אין יענעם מצב האט זיך געפאדערט דער אופן ההנהגה (און די תועלת וואס קומט פון דעם) אז דער קץ זאל ניט נתגלה ווערן.

און דערביי זיינען פאראן צוויי דיעות - לויט איין דיעה האט די תועלת געדארפט זיין אויך ביי יעקב עצמו (און דעריבער “נתכסה (אויך) חמנו” הקץ); לויט דער צווייטער דיעה איז דאס אן ענין וואס איז געווען נוגע בלויז צו די שבטים, און דערפאר איז פון יעקב’ן אליין ניט נתכסה געווארן דער קץ.

The Potential for Redemption

To offer a possible explanation for the above: On the verse,¹⁵ “You will bring them and plant them on the mountain of Your inheritance, the place that You, O G-d, made for Your dwelling,” our Sages comment:¹⁶ Had the Jewish people been worthy, G-d would have then – directly after the time of the Exodus from Egypt –

ד. ויש לומר הביאור בזה - על פי דרשת רז”ל¹⁵ על הפסוק¹⁵ “תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה’ גו”, אז אלו זכו וואלט דער אויבערשטער שוין דאן (בעת יציאת מצרים) געבראכט די אידן

14. *Tanya*, ch. 23. The intent is that just as a chariot has no will of its own and is solely controlled by the will of

its driver, so too, the Patriarchs were a medium for the expression of G-d’s will and their own desires were no more than a reflection of His.

15. *Shmos* 15:17.

16. *Zohar*, Vol. III, p. 221a.

brought the Jews to “the place that You, O G-d, made for Your dwelling,” a *Beis HaMikdash*, that would be “the building that is the handiwork of the Holy One, blessed be He,”¹⁶ which would transcend any possibility of destruction and exile. Thus, the redemption from Egypt would also have been the true and ultimate Redemption, after which there would never have been an exile.¹⁷ Thus – according to the potential that existed at that time – were the Jews to have been worthy, the end of days would have taken place in a relatively short time, at the time of the Exodus from Egypt.

Based on these explanations, the statement that “Yaakov sought to reveal... when the end of days would arrive” can be understood as meaning that he desired to reveal when the end of days would arrive according to the potential that existed then, i.e., Yaakov would tell them when the Exodus from Egypt would take place.

One might still ask: The time for the Exodus from Egypt was fixed and already known,¹⁸ as G-d had promised Avraham:¹⁹ “Your descendants will be strangers in a foreign land... for 400 years, ... and then, they will depart...” Why, then, did Yaakov need to reveal this fact when it was already common knowledge?

It is possible to explain that the Jews knew that they would leave Egypt after “400 years.” However, they did not know that, had they been worthy, the Exodus would have been an eternal redemption, never to be followed by exile.²⁰ This is what Yaakov wished to reveal – that the Exodus from Egypt could be the end of days.

אין דעם “מכון לשבתך פעלת ה” וואס אין “בנינא דקודשא בריך הוא” איז ניט שייך קיין חורבן (וגלות), ובמילא וואלט די גאולה פון גלות מצרים געווען (אויך) די גאולה האמתית והשלמה שאין אחריה גלות.”

קומט אויס, אז דער קץ אין דעם אופן ווי ער איז געשטאנען אין יענעם זמן (“אלו זכו”) איז געווען בזמן פון יציאת מצרים.

ועל פי זה קען מען מפרש זיין דעם מאמר “בקש יעקב לגלות... קץ הימין”, אז ער האט געוואלט מגלה זיין דעם קץ ווי ער איז געווען דעמאלט - דער זמן פון יציאת מצרים.

און אף על פי אז דער זמן פון יציאת מצרים איז געווען א זמן קבוע וידוע - דער אויבערשטער האט מבטיח געווען אברהם (“כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם גו”) ארבע מאות שנה... ואחרי כן יצאו גו”ט - איז וואס האט יעקב געדארפט נגלה זיין?

איז יש לומר: די אידן האבן געוואוסט אז נאך די “ארבע מאות שנה” וועלן זיי ארויסגיין פון מצרים, אבער ניט אז דאס וועט זיין (אלו זכו) א גאולה נצחית שאין אחריה גלות; און דאס האט יעקב געוואלט מגלה זיין - יציאת מצרים איז דער קץ.

17. See also *Eruvin* 54a; *Shmos Rabbah* 32:1; *et al.*

18. See also the commentary of *Gur Aryeh*, *Bereishis* 47:28, which relates to this issue.

19. *Bereishis* 15:13-14.

20. See our Sages’ statements (*Bereishis Rabbah* 44:17, and the sources mentioned there) commenting on *Bereishis* 15:12, that

speak of “Great dread...,” which refer to the four kingdoms that will rule over the Jews. See *Rashi*, *Bereishis* 15:14, *et al.*

On this basis, it is possible to understand Yaakov's intent that sparked his desire to reveal to his sons when the end of days would arrive: When they would hear this heartening report – that the end of days is very close – they would exert themselves to the utmost to continue “to be worthy” of the redemption. Similarly, they would show extreme care that there not be any sin that might cause²¹ the coming of the end of days to be postponed.²²

און דערמיט איז אויך פארשטאנדיק יעקב'ס כוונה ביים וועלן מגלה זיין לבניו דעם קץ: ווען זיי וועלן הערן די בשורה טובה, אז דער "קץ הימין" איז גאר נאענט, וועלן זיי זיך משתדל זיין צו פארבלייבן אין א מצב פון "זכו", זיין געהיט בזהירות יתרה אז עס זאל ניט זיין קיין ענין פון "שמא יגרום ה) חטא"²¹ וואס זאל גורם זיין אז דער קץ זאל זיך פארהאלטן חס ושלום.²²

Hastening *Mashiach's* Arrival

This explanation is, however, insufficient: From the time of Yaakov's passing until the Exodus from Egypt, there remained slightly less than 200 years.²³ As such, the revelation of when the end of days would arrive to the Jews of that time would still have produced sadness. According to nature, “the span of man's life will be 120 years,”²⁴ thus, the end of days would not occur in their lifetime. Hence, the original question still applies: Why would Yaakov convey this knowledge to the Jews when it would inevitably lead to sadness and despair?

ה. דער ביאור איז אבער ניט מספיק:

בעת דער הסתלקות פון יעקב אבינו איז געווען נאך ארום צוויי הונדערט יאר²³ ביז יציאת מצרים, אזוי אז ביי די בני ישראל פון יענעם דור, וואלט דער גילוי הקץ ארויסגערופן עצבות וכו', וויבאלד אז על פי טבע איז "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"²⁴ וואלט דער קץ ניט געקומען בחייהם בעלמא דין - והדרא קושיא לדוכתא?

21. See *Berachos* 4a; *Rashi*, *Bereishis* 32:11, which speak of the possibility of sin causing G-d's promise of blessing to be withheld.

22. In his Introduction to his *Commentary on the Mishnah*, *Rambam* writes that the possibility that sin will prevent a promise of Divine blessing from being realized applies only regarding private communication “between the Holy One, blessed be He, and a prophet.” However, when “the Holy One, blessed be He, instructs a prophet to convey a promise of favorable tidings to people in a definitive and unconditional

statement, there is no way that such a promise will not be fulfilled.” Were that possible, “there would be no way to substantiate that he is a faithful prophet.”

Rambam makes this statement within the context of his explanations that the way for a prophet to validate himself as G-d's messenger is to foretell the future. However, this does not apply at all in the present context, because Yaakov was not conveying a prophecy, nor did Yaakov need proof that he knew future events for, as is obvious, the concept of “substantiating faith in the prophet” does not apply here.

See *Ramban's* commentary to *Shmos* 12:42, which touches on a related matter. See the *maamar* cited in footnote 30 below, which offers a resolution based on chassidic thought.

23. The time that elapsed from Yaakov's descent to Egypt until the Exodus was 210 years (*Rashi*, *Bereishis* 15:13, 42:2 (based on *Midrash Tanchuma* and *Bereishis Rabbah* to the verse) and *Rashi*, *Shmos* 12:40) and 17 years had already passed from then until the time Yaakov desired to reveal the time of the end of days.

24. Cf. *Bereishis* 6:3.

Accordingly, it is possible to explain Yaakov's intent as follows: Yaakov hoped that, were the Jews to know that the revelation of the end of days is dependent on their worthiness, they would increase their Divine service, which in turn would further precipitate the Redemption. The knowledge that they could hasten its coming through their positive conduct would itself inspire an increase of good deeds, enabling the Redemption to arrive even before its appointed time. To cite a parallel: Commenting on the prophecy that the Redemption will come at its appointed time but that G-d also promised,²⁵ "I will hasten it," our Sages said,²⁶ "If they are worthy, I will hasten it."

Indeed, we find a similar phenomenon with regard to the Exodus from Egypt itself. One of the reasons²⁷ that the Egyptian exile lasted only 210 years rather than the 400 years spoken about in the covenant *bein habesarim*¹⁹ is because the severity of the servitude replaced the remainder of the 400 years.

Just as the increase in the severity of the servitude could hasten the coming of the Redemption, so too – and, indeed, even more so²⁸ – it is understood that an increase in the Jews' good deeds lead to its earlier arrival.²⁹

25. *Yeshayahu* 60:22.

26. *Sanhedrin* 98a; quoted by *Rashi, Yeshayahu, op. cit.*

27. *Ralbag, Bereishis* 15:13; *Sifsei Kohen, Bereishis, loc. cit., Shmos* 3:7, 12:40.

28. This conclusion is understood based on our Sages' statement (*Sotah* 11a), "A positive measure exceeds one of punishment."

29. The potential for positive influences to alleviate negative events that were foretold can be understood even according to the straightforward understanding of the Torah's

narratives, as evident from *Rashi's* commentary (*Bereishis* 47:19), "Since Yaakov came to Egypt... the famine ended," even though the famine was supposed to last for another five years.

Indeed, it is possible to say that according to the straightforward understanding of the Torah the knowledge of this possibility was what motivated Yaakov's desire to reveal when the end of days would be, i.e., to tell them the time of *Mashiach's* coming even though it was many thousands of years in the future.

(One cannot offer the resolution

ולכן יש לומר אז כוננת יעקב איז געווען: ווען אידן וועלן באם גילוי הקץ וויסן אז עס איז תלוי אין "זכו" (כפ"ל), וועלן זיי מוסיף זיין אין זייער "זכו" (עבודת ה'), וועט די הוספה מקדים זיין די גאולה, אז זי זאל קומען נאך פאר דעם באשטימטן קץ, על דרך מאמר חז"ל²⁵: "זכו - אחישנה".

ועל דרך ווי מען געפינט ביי ציאת מצרים גופא: איינער פון די טעמים²⁶ וואס גלות מצרים האט געדויערט נאר רד"ו שנה - ניט ארבע מאות שנה ווי ס'איז געווען באשטימט בבבית בין הבתרים - איז ווייל דער קושי השעבוד האט משלים געווען דעם מגין (פון ארבע מאות שנה);

איז מובן אז כשם ווי די הוספה אין שעבוד (קושי השעבוד) האט מקדים געווען די גאולה - על דרך זה (ובמפל' שכן²⁷) וואלט זיך דאס אויפגעטאן דורך דער הוספה אין "זכו", אין טובה²⁸.

that – according to the straightforward meaning of the Torah," – Yaakov's intention was to tell his sons that the time of the actual exodus from Egypt had the potential to be the time of the Ultimate Redemption, as stated above in the section entitled "The Potential for Redemption," – because *Rashi* did not quote anywhere the statement of our Sages that, had the Jews been worthy, the Exodus from Egypt would have been an eternal redemption. On the contrary, from *Rashi's* commentary cited in footnote 19 – see also *Rashi, Shmos* 3:14 – the opposite appears to be true.)

What Is Most Precious

Even so, “the Divine presence withdrew from him” and did not allow Yaakov to reveal when the end of days would arrive. To explain the reason for this:³⁰

The consummate expression of man’s Divine service – i.e., service that will deem him “worthy” and cause the Redemption to come earlier – results not from Divine assistance, but from “your work that you perform,”³¹ Divine service performed on man’s own initiative. In that vein, our Sages state,³² “A person desires a *kav*³³ that is his more than nine *kabbim* belonging to another.”

True, in every phase of his Divine service, a person needs G-d’s assistance, as our Sages state,³⁴ “Were the Holy One, blessed be He, not to help a person, he would not be able to prevail against the evil inclination.” However, the extent to which that assistance makes man’s service possible is significant. In general, there are two ways in which Divine assistance is granted to man:³⁵

a) A person perceives the Divine assistance granted to him in the midst of the Divine service when it is being granted, for example, Divine service carried out in times of Divine favor, e.g., the Ten Days of *Teshuvah*, to which our Sages³⁶ applied the verse,³⁷ “Seek out G-d, when He is to be found..., when

ו. אף על פי כן איז
 “נסתלקה ממנו שכינה” און
 גיט דערלאזט אז זעקב זאל
 מגלה זיין דעם קץ. איז דער
 ביאור בזהכט:

די שלימות בעבודת
 האדם, וואס דורך דעם ווערט
 ער “זכו”, איז, ווען די עבודה
 איז מלאכתך אפטר תעשה,
 ועל דרך מאמר חז”ל “אדם
 רוצה בקב שלו מתשעה
 קבים של חברו”. אף על פי
 אז ביי יעדער עבודה מוז
 מען אנקומען צו סיעתא
 דשמיהא, בלשון חז”ל
 “אלמלא הקדוש ברוך הוא
 עוזרו כו” - זיינען אין דעם
 פאראן צוויי אופנים³⁷:

(א) דער סיוע און עזרה
 מלמעלה איז נרגש ביים אדם
 העובד בשעת און אין זיין
 עבודה; ולדוגמא - עבודת ה'
 אין די זמנים פון עת רצון
 (עשרת ימי תשובה ווען דער
 אויבערשטער איז “בהמצאו” ..

Were Yaakov’s sons to know that the end of days would not come until such a distant future –resulting from the gravity of the sins that caused such a delay – they would have admonished their descendants not only to safeguard themselves from performing such grave sins, but also to increase their observance of the Torah and its *mitzvos* in order to hasten the coming of the end of days, even though they would

not reveal to them the specific time when the end of days would be.

30. Another explanation is offered in *Maamarei Admur HaZakein HaKetzarim*, p. 539.

31. Cf. *Devarim* 15:18.

32. *Bava Metzia* 38a.

33. A dry measure of relatively small volume.

34. *Kiddushin* 30b; *Sukkah* 52b; See also *Vayikra Rabbah* 27:2,

commenting on *Iyov* 41:3, “Who came forward for before? Me? I will requite him,” which highlights how G-d grants man the possibility of serving Him.

35. See the detailed explanations in the *maamarim* entitled *Vayigash*, 5666, and *ViHavayah Amar HaMichaseh*, 5667 (the series of *maamarim* entitled *Yom Tov shel Rosh HaShanah*, 5666, p. 119ff., 398ff.).

36. *Rosh HaShanah* 18a.

He is close,” or, by and large, on *Shabbos* and festivals. At these times, the inspiration of the spiritual climate of the days is close to being tangible; it is almost as if a person can't help being aroused to Divine service.

b) The Divine influence is the root-cause that motivates (and/or assists) a person's subsequent Divine service. However, during one's actual Divine service, the influence from Above is hidden and the person's Divine service is carried out as a result of his own efforts. For example, there are echoes that resound in the spiritual realms that produce thoughts of *teshuvah* among people³⁸ that motivate them to increase their Torah study and Divine service afterwards. The people do not have any conscious awareness of these heavenly voices, and their study and Divine service appear to be totally self-motivated.

This is the reason the Divine presence withdrew from Yaakov. Were Yaakov to have revealed when the end of days would arrive to his sons, their Divine service would have had a drawback. True, this knowledge would have led to an increase in Divine service because it would have inspired them to conduct themselves in a manner that they would certainly be deemed worthy, and thus have hastened the coming of the Redemption. Nevertheless, this increase would not have been considered as “their own,” as having come as a result of their own input, for the assistance from Above, the revelation of when the end of days would arrive, would have also have had an impact. Therefore, the Divine presence withdrew from Yaakov. G-d did so with the intent of bringing about a situation in which the Divine service of the Jewish people would be carried out while the Divine presence was withdrawn (and the knowledge of when the end of days would arrive was hidden). As such, their Divine service would be carried out on their own initiative in a full sense.³⁹

37. *Yeshayahu* 55:6.

38. See *Kesser Shem Tov, Hosafos*, sec. 79 (secs. 101-102 in the new printing), and the sources men-

tioned there.

39. Also, it could be said the intent was that in this manner the Jews' Divine service would not

בהיותו קרוב³⁷, אָדָּעֵר
בְּשִׁבְתַּת יוֹם טוֹב בְּכָלֵל).

ב) זַי זַיִנְעֵן דִּי סִיבָה
וּוּאָס אִיז גּוֹרָם (און מַסִּיעַ)
דִּי שְׁפִעֻטְטֵר דִּיקֵנע עֲבוּדַת
הָאָדָם, אָבָּעֵר בַּעַת דְּעֵר
עֲבוּדָה גּוֹפֵא אִיז דְּעֵר סִיּוּעַ
בְּהֶעֱלֵם, אַזּוֹי אַז דִּי עֲבוּדָה
אִיז בִּיגִיעַת עֲצָמוֹ. - עַל
דְּרָךְ וּוִי דִּי פֶאָרְשִׁידֵעֵנע בַּת־
קוּל'ס וּוּאָס פּוֹן זַיִ קוּמֵעֵן
אַרְיִין הֶרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה בִּי
דָּעַם מְעַנְטִשְׁוֹן, וּוְעֵלְכֵע
פּוֹעֵל'ן אַז דְּעֵר נֶאֱדָר אִיז עַר
מוֹסִיף בְּתוֹרָה וְעֲבוּדָה.

און דאס איז דער טעם
וואס "נסתלקה ממנו
שכינה": ווען יעקב וואלט
מגלה געווען דעם קץ לבניו,
וואלט זייער הוספה בעבודת
ה' (דורך דעם גילוי הקץ - צו
פארזיכערן אז זיי זאלן שטיין
אין א מצב פון נאכמער
"וכו") גיט געווען "קב
שלו" זייערער אן אויפטו:
אין דעם וואלט געווען
"אריינגעמישט" דער עוֹר
מלמעלה (דער גילוי הקץ);
דעריבער איז "נסתלקה
ממנו שכינה", בכדי אז די
עבודה פון אידן זאל זיין אין
א מצב פון סילוק השכינה
(און העלם הקץ), ובמילא
איז זי בכח עצמם³⁸.

be performed for the sake of the reward of hastening the coming of the end of days.

Yaakov desired that his descendants leave exile as soon as possible. True, facilitating this by revealing when the end of days would arrive could possibly cause their Divine service not to reach consummate fulfillment. Nevertheless, Yaakov felt that leaving exile earlier – particularly an exile in “the nakedness of the land”⁴⁰ – and entering the complete and ultimate Redemption outweighed that consideration.

It is possible that this is the intent of the precise wording used by our Sages, “Yaakov sought to reveal when the end of days would arrive.” *Bikeish*, translated as “sought,” also means “requested.” Yaakov asked G-d to make known when the end of days would arrive, for this would aid the Jews in their Divine service and ensure that the Redemption would come sooner.

However, G-d desired that the Redemption come in the most consummate manner – and that is dependent on the Jews carrying out their Divine service in the most consummate manner. Accordingly,⁴¹ “the Divine presence withdrew from him,” thus making possible more consummate Divine service, as explained above.⁴²

What Man Can Achieve

To explain the above from a deeper perspective: The reason the consummate state of redemption comes about when the Jews carry out their Divine service while the Divine pres-

- יַעֲקֹב הָאֵט גְּעוּוֹאֲלֵט אַז מ'זאל וואס שְׁנַעֲלֵער אַרויס פון דעם גלות - עס וועט אָפּשׂר פֿעֲלֵן אַין שְׁלִיחוֹת הָעֲבוּדָה, דֶּערפֿאַר אָבֵער וועט מען פֿרִיעֵר אַרויס פון גלות (ובפֿרט - פון עֲרוֹת הָאָרֶץ) און אַרְיִין אַין דֶּער גְּאוּלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה; וַיֵּשׁ לֹאמֹר אִז דָּאס אַז דֶּער דַּיִק הַלְשׁוֹן “בְּקֶשׁ יַעֲקֹב לְגָלוּת כּו” - (אויף) מְלִשׁוֹן בְּקֶשָׁה: יַעֲקֹב הָאֵט גֶּעבֶּעטן בײַם אויבֶּערשְׁטן אַז עס זאל וַיֵּין דֶּער גִּילוי הַקֶּץ, וואס דָּאס וועט גֶעבֶּן אַיִדן אַ סִּיעַ בַּעֲבוּדָתָם און פֿאַרזִיכֶען אַז די גְּאוּלָּה וועט קומען שְׁנַעֲלֵער.

דער אויבֶּערשְׁטער הָאֵט אָבֵער גְּעוּוֹאֲלֵט, אַז די גְּאוּלָּה זאל וַיֵּין בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת - וואס דָּאס אַז פֿאַרבוֹנֵדן דֶּערמיט וואס די עבוּדָה פון אַיִדן אַז בְּשְׁלִימוֹת - און דֶּערִיבֶּער “נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה” וואס דָּאס גִּיט אַן אַרְט פֿאַר אַ גֶּרַעסֶעֲרֵער שְׁלִימוֹת אַיִן עבוּדָה, כִּנֵּי ל”.

ז. א טיפֿעֲרֵער ענין אַיִן דעם:

דָּאס וואס די שְׁלִימוֹת הַגְּאוּלָּה קומט דורך דעם, וואס די עבוּדָה פון אַיִדן אַז אַיִן אַ מַצֵּב פון

40. Cf. *Bereishis* 42:9, 12. See the interpretation in *Koheles Rabbah* to *Koheles* 1:4.

41. See also *Likkutei Sichos*, Vol. 15, p. 430ff., where similar concepts are explained.

42. We find a similar concept

with regard to the Exodus from Egypt. G-d had promised (*Bereishis* 15:14) that after being subjugated to another nation, the Jews would leave the exile “with great wealth.” Nevertheless, the Jews were willing to forego that “great wealth” in order to

leave exile earlier. G-d, however, desired that they remain in exile longer so that they could leave “with great wealth” (*Berachos* 9a-b) and in this way further the mission of refining the world’s material substance. See *Likkutei Sichos*, Vol. 3, p. 823ff.

ence is withdrawn and therefore dependent on their own initiative, is not merely because there is an ancillary connection between the manner in which the Jews' Divine service is carried out and the nature of the redemption. Instead, it is specifically this type of Divine service that will bring about the end of days, i.e., an eternal Redemption that is never to be followed by exile.

For the Redemption to be eternal and unchanging, the Divine service of the Jewish people that will bring about that Redemption must also be of that nature, i.e., constant, unwavering and unflinching.

Therefore, were the Divine service to be motivated from assistance from Above and not stemming from man's labor, then⁴³ there would not be an eternal dimension to that Divine service. It is possible that if the assistance from Above would cease, the person might stumble and descend spiritually.

It is specifically when the Divine service comes because of an arousal from below, i.e., comes on man's own initiative, that it will be lasting and bring about a Redemption that is also lasting, one that is eternal not to be followed by exile.

A Father and His Sons

Based on the above, a question arises from the opposite perspective: What was Yaakov's logic at the outset in desiring to reveal when the end of days would arrive to his sons, when this knowledge would bring about an increase in Divine service that was not appropriate to bring about the Ultimate Redemption?

סילוק השכינה ובמילא ביגיעת עצמם פנ"ל - איז עס ניט צוליב א זייטיקע שייכות פון דעם אופן העבודה צו דער גאולה, נאר ווייל דוקא אין דער עבודה איז תלוי ה"קץ" פון אזא גאולה (נצחית, שאין אחריה גלות):

כדי די גאולה זאל זיין א נצחית, אן שינויים, דארף אויף די עבודה פון אידן (וואס ברענגט די גאולה) זיין מעין זה - אין אן אופן פון "לא שנית", אן שינויים.

און דעריבער: בשעת די עבודה ווערט געטאן מצד דעם סיוע מלמעלה און ניט ביגיעת עצמו, דעמאלט⁴⁴ איז ניטא קיין "נצחיות" אין דער עבודה - ווען דער סיוע מלמעלה זאל נתעלם ווערן, קען דער אדם ווערן א יורד ממדרגתו, רחמנא לצלן.

דוקא בשעת די עבודה קומט מצד אתערותא דלתתא (בכח עצמו), איז זי א "דבר המתקיים" און דערפאר ברענגט זי די גאולה קימת (נצחית) שאין אחריה גלות.

ח. על פי זה פאדערט זיך אבער ביאור לאיך גיסא: וואס איז סברת יעקב מלכתחלה, וואס "בקש" מגלה זיין דעם קץ לבניו, בשעת אז דאס וואלט גורם געווען אזא (תוספת) עבודה וואס איז ניט קיין סיבה מתאימה צו דער גאולה האמתית?

43. See *Likkutei Torah, Vayikra*, p. 2b ff., *Likkutei Sichos*, Vol. 17,

p. 355ff., where these concepts are discussed.

It is possible to explain Yaakov's logic using concepts explained in *Chassidus*: As is well known,⁴⁴ Yaakov is identified with the realm of *Atzilus*, the realm of absolute oneness with G-d, where existence that allows for the possibility of selfhood has already been totally refined and G-dliness pervades all being.⁴⁵

Yaakov had already undergone consummate personal refinement – in particular, this applies at the time described in this Torah reading, close to his passing, when he had reached a state of ultimate perfection.⁴⁶ He had completed his individual Divine service entirely and accomplished everything that was expected of him to achieve on his own initiative. For him, the revelation of when the end of days would arrive could only increase the perfection of his Divine service.

For this reason, thinking that his sons had also achieved a spiritual level equal to his, Yaakov sought to reveal when the end of days would arrive to them as well. This conception clarifies the continuation of the Talmudic passage cited above,⁴⁷ which relates that when Yaakov saw that the Divine presence withdrew from him and he could not reveal when the end of days would arrive to his sons, he immediately said:⁴⁸ “Maybe there is, Heaven forbid, a blemish in my progeny,” i.e., he was taken aback by the realization that his sons were not on his rung.⁴⁹

On this basis, it is possible to understand the

44. See *Torah Or*, p. 24a; *Likkutei Torah, Vayikra*, p. 17b; et al. See *Sefer HaLikkutim* of the *Tzemach Tzedek, erch Yaakov*, sec. 13.

45. *Torah Or*, p. 3a-b, et al.

46. See *Tanya, Iggeres HaKodesh*, Epistle 28; *Siddur Shaar Lag B'Omer*, p. 304b ff., which emphasize that a *tzaddik* reaches the consummate expression of his spiritual

potential at the time of his passing.

47. *Pesachim* 56a.

48. Even according to the conclusion of the passage, which relates that Yaakov's sons told him: “Just as in your heart there is nothing other than G-d's oneness, so too, in our hearts, there is nothing other than G-d's oneness,” nevertheless this still indicates that there was a difference between Yaakov's level and

ויש לומר די הסברה בזה (על דרך החסידות):

ס'איז ידועל'ט אז מדרגת יעקב איז - אצילות, וואס איז עולם האחדות און "לאחרי הבירור";⁴⁴ און וויבאלד אז ביי יעקב'ן איז שוין לאחרי הבירור (ובפרט סמוך להסתלקותו, ווען ער איז געווען בתכלית שלימותו⁴⁵) - ער האט שוין פארענדיקט שלימות עבודתו און ביי אים איז שוין דא דער "קב ש'לו" - איז ביי אים דער ענין פון גילוי הקץ פועל נאר א הוספה - תוספת שלימות בעבודתו.

ומהאי טעמא האט יעקב געוואלט מגלה זיין דעם קץ (אויך) לבניו, אננעמענדיק אז אויך בניו זיינען אין דער מדרגה; און ווי די גמרא⁴⁶ איז ממשיה, אז בשעת יעקב האט דערזען אז "נסתלקה ממנו שכינה" (און האט גיט געקענט מגלה זיין דעם קץ לבניו) האט ער גלייך געזאגט⁴⁷ "ש'מא חס ושלום יש במטתי פסול"⁴⁸.

ועל פי זה וועט מען אויך

that of his sons. His sons introduced their statement with the word *kach*, “Just as” which does not imply an exact equivalence (*Sefer HaMaamarim Kuntreisim*, Vol. 2, p. 439b; see *Torah Or*, pp. 84d, 87c).

49. The word “blemish” can be understood in a relative context, i.e., not on a rung comparable to Yaakov's own.

two opinions mentioned above,⁵⁰ whether the knowledge of when the end of days would arrive was withheld also from Yaakov or not. The *Midrash* maintains that this knowledge was withheld – literally, blocked – from Yaakov because G-d desired that Yaakov appreciate the virtue of Divine service on one's own initiative. In this way, he would be able to show his sons the virtue of carrying out their Divine service without knowing when the end of days would arrive.

The Talmud, however, maintains merely that the Divine presence withdrew from Yaakov but not that he lost awareness of when the end of days would arrive, as explained above. The rationale is that Yaakov already possessed the consummate virtue that his sons would achieve through carrying out their Divine service while the knowledge of when the end of days would arrive was hidden from them.

What Yaakov Really Wanted

True, G-d prevented Yaakov from revealing when the end of days would arrive to his sons. Nevertheless, since Yaakov was a chariot¹⁴ for G-d's will, as explained above,⁵¹ the fact that Yaakov initially desired to reveal when the end of days would arrive indicates that such a desire was – even at that time – in accordance with G-d's will.

Furthermore,⁵² since a wish of a *tzaddik* will certainly not go unanswered, Yaakov's desire certainly had an effect even here, on this physical plane. Moreover, the fact that this request is recorded in the Torah (whose very

פארשטײן די צוויי דיעות (הנ"ל סעיף ב), צי דער קץ איז (אויף) פון יעקב'ן נסתם געווארן, אדער ניט:

דער מדרש זאגט אז "נתפסה (נסתם) ממנו" דער קץ, ווייל דער אויבערשטער האט געוואלט אז אויף יעקב זאל דעמאלט דערהערן די מעלה פון עבודה בכח עצמו, און דערמיט אנווייזן לבניו די מעלה אין זייער עבודה ווען זיי וועלן ניט וויסן דעם קץ;

דעת הש"ס איז, אז "נסתלקה ממנו (נאר) שכינה", און ניט דער קץ (כנ"ל שם) - וויבאלד אז בא יעקב אליין איז שוין געווען די שלימות ועילוי, וואס האט זיך אויפגעטאן בא בניו דורך סתימת הקץ.

ט. אף על פי אז דער אויבערשטער האט געפירט אזוי אז יעקב זאל ניט מגלה זיין דעם קץ לבניו - אבער פון דעם וואס "בקש יעקב לגלות כו" זייענדיג א מרכבה לרצון העליון (כנ"ל סעיף ב) איז פארשטאנדיק, אז דער "בקש . . . לגלות קץ הימין" איז (אויף דעמאלט) געווען בהתאם צום רצון העליון;

און נאך מער⁵³: וויבאלד אז א בקשה פון א צדיק איז זיכער אינהאן חוזרת ריקם, האט עס זיכער געהאט א פעולה דא למטה, זאת ועוד: וויבאלד דאס איז אריינגעשטעלט

50. In the section entitled "The *Midrash* and the Talmud."

51. See the section entitled, "Did

Yaakov Know?"

52. Similar concepts to those explained in the section to follow

are found in *Likkutei Sichos*, Vol. 10, pp. 170-171.

name means “instruction”) indicates that it serves as an eternal lesson for all generations.

We find a parallel concept with regard to Moshe:⁵³ He requested,⁵⁴ “I entreated... ‘Let me please cross over and see...,’” which is interpreted to mean that he desired to enter *Eretz Yisrael* so that he could bring the Jews to a state of not only hearing but also seeing G-dliness.⁵⁵ G-d did not fulfill his request because at that point the Jews were worthy merely of attaining the level of hearing G-dliness, as indicated by the verse,⁵⁶ “Now, Israel, hear...” Nevertheless, Moshe’s request enabled the level of seeing G-dliness to be accessible to the Jewish people at least in an encompassing manner,⁵⁷ and also to be internalized by certain select individuals.⁵⁸

Similar concepts can be explained regarding Yaakov’s desire to reveal when the end of days would arrive. His desire made it possible for the Jews to appreciate the end of days at least in an encompassing manner.⁵⁷ It gave them the potential to sense – to a certain degree – the mindset of that future era when Divine service will be carried out in a state of freedom, without the constraints stemming from either non-Jews or the evil inclination. Moreover, certain select individuals were enabled to internalize this awareness.

It is possible to explain that this is the reason why, over the course of history, many of the Jews’

געוואָרן אין תּוֹרָה (מְלִשׁוֹן הוֹרָאָה), אִיז עָס אַ הוֹרָאָה נִצְחִית לְכָל הַדּוֹרוֹת -

און על דֶּרֶךְ ווי מען געפינט⁵³ ביי משה רבינו, אז אף על פי זײַן בקשה “וְאֶתְחַנֵּן גו' אֶעְבְּרָה נָא וְאֶרְאֶה גו'”⁵⁴ - אויפגעטאן ביי אידן ראיָה אין אַלְקוֹת - אִיז נִיט דערפילט געוואָרן (ווייל אידן דאמאלס זיינען געווען ראוי נאר צו בְּחִינַת שְׁמִיעָה, “וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ”⁵⁵), פונדעסטוועגן האט זײַן בקשה אויפגעטאן אז ביי אידן זאל זײַן דער ענין הַרְאִיָּה בְּבַחֲיַנַת מִקִּיף עַל כָּל פְּנִיִּים (און ביי יְחִידֵי סְגוּלָה - אויף בְּבַחֲיַנַת פְּנִימִיּוֹת⁵⁸).

על דֶּרֶךְ זֶה יֵשׁ לֹמֵר בִּי יַעֲקֹבִין: דָּאס וואס “בְּקֶשׁ לְגִלּוֹת אֶת הַקִּיץ” האט אויפגעטאן ביי אידן אז זײ זאלן קענען דערגרייכן צו גילוי הַקִּיץ בְּדֶרֶךְ מִקִּיף - עֲבוּדַת ה' אִין אַן אופן פון חירות מאומות הָעוֹלָם וּמַהֲיָצֵר הָרַע (און ביי יְחִידֵי סְגוּלָה אויף בְּפְנִימִיּוֹת -

וְיֵשׁ לֹמֵר אַז דָּאס אִיז וואס

53. See the detailed explanation of these concepts in *Likkutei Torah, Devarim*, p. 2d ff.; *Or HaTorah, Devarim*, Vol. 1, p. 53ff.; the Mittlerer Rebbe’s *Shaarei Teshuvah*, part 2, *Chinuch; Sefer HaLikkutim of the Tzemach Tzedek, erech Moshe*, p. 1680ff.

54. *Devarim* 3:23-25.

55. Sight leaves a powerful, indelible impact on a person. Once a person

sees an event, there is no possibility of convincing him it never happened (see *Likkutei Sichos*, Vol. 6, p. 121ff., et al). Moshe desired to endow the Jews’ relationship with G-d with this dimension of certainty.

56. *Devarim* 4:1. Although hearing enables a person to learn about a subject, it does not endow him with the same certainty as sight does. Therefore, a person who hears one perspective can be convinced to accept the oppo-

site viewpoint on the basis of reason and logic (*Likkutei Sichos, loc. cit.*).

57. The phrase “in an encompassing manner” is used as a translation of the Hebrew term *bibechinas makif*. The intent is an influence which does not affect a person consciously, but does affect him in a manner that is not readily apparent.

58. See *Shaarei Teshuvah, loc. cit., sec. 9ff.*; *Or HaTorah, loc. cit., pp. 78, 100, 108.*

spiritual leaders (including Rav Saadia Gaon, Rambam, and others)⁵⁹ gave dates when the end of days would arrive.⁶⁰ By doing so, they were conveying – albeit in an encompassing manner – the possibility to access the end of days to the Jews of their time.

“We Want Mashiach Now!”

Yaakov’s conduct serves as a lesson for all Jews in every generation – it is necessary to “seek to reveal when the end of days will be”; a Jew must desire and ask⁶¹ for the end of days to be revealed. That request, and the meditation implicit in it, greatly aids and encourages Divine service.

This can be seen in actual reality. When Jews are told “*Ot, ot, kumt Mashiach!*” and “We want *Mashiach* now!”, this encourages and motivates them to increase their Divine service and pay more careful attention to their conduct lest sin have an effect and – G-d forbid – delay *Mashiach’s* arrival.

In the present era, there is an additional factor: The Talmud, part of “the Torah of truth” states,⁶² “All the appointed times for the

כמה מגדולי ישראל (ווי דער רס"ג, רמב"ם וכו') האבן מחשב געווען קצין⁶²).

יו"ד. און דערפון איז אויך א הוראה פאר אלע אידן לכל הדורות - אז עס דארף זיין דער ענין פון "בקש . . לגלות . . קץ הימין": א איד דארף וועלן און בעטן אז עס זאל זיין גילוי הקץ, וואס דאס גופא (הבקשה) און די התבוננות (בה) גיט א סייע ועידוד רב אין עבודת ה'.

ווי מען זעט במוחש, אז ווען מ'זאגט א אידן אז "אט אט קומט משיח" און "ווי וואנט משיח נאו" - איז דאס פועל א זירו וְהוֹסֵפָה אין עבודת ה', און א זהירות יתירה יתר אז עס זאל גיט זיין קיין ענין פון "שמה יגרום כו", וואס זאל חס ושלום פארהאלטן ביאת המשיח.

ובימינו אלה קומט צו נאך אן ענין: תורת אמת זאגט⁶² "כלו כל הקצין

59. Similarly, there is a well-known *maamar* (entitled *V'es HaElef Vesheva*, *Maamarei Admur HaZakein*, *Bereishis-Shmos*, p. 419ff.) from the Alter Rebbe which predicts when the end of days will arrive. See also *Toras Shalom*, p. 237, where the Rebbe Rashab discusses the prediction in the above mentioned *maamar*. See the notes of Rav Margolios to *Shalos VeTeshuvos Min HaShamayim*, responsum 72, which collects the predictions of when the end of days would be made by many Jewish sages. A wise man informed me that De-

var Nitzav in *Parshas Toldos* and in *Parshas Behar*, calculates that the end of days will be in 5742 (1981-1982). The *sichah* translated here was published in 5742.

60. By contrast, with regard to the Jewish people by and large, our Sages taught (*Sanhedrin* 97b; *Rambam, Hilchos Melachim* 12:2), “May the spirits of those who attempt to calculate when the end of days will be expire!” See Ibn Ezra, *Daniel* 11:30, and *Or HaTorah, Nach*, Vol. 1, p.

183, which speak about those who attempt to calculate the end of days in

very harsh terms. See also *Likkutei Sichos*, Vol. 29, p. 15ff., which explains why great Torah sages made and publicized calculations of when the end of days will be.

61. As we request in our prayers three times each weekday, “Speedily cause the scion of David Your servant to sprout forth” and even on *Shabbos* and festivals, we ask, “May our eyes behold Your return to Zion in mercy.” See *Likkutei Sichos*, Vol. 20, p. 384, 458ff.

62. *Sanhedrin, loc. cit.*

end of days have passed and the matter is dependent solely on *teshuvah*.” The simple meaning of our Sages’ words is that the appointed time for the end of days already arrived long ago.

All that is necessary is *teshuvah*, which can come *beshayta chada*, “in one hour,”⁶³ which can be interpreted as “in but one turn.”⁶⁴ One turn of *teshuvah* to G-d⁶⁵ is all that is needed, and “immediately the Jews will be redeemed.”⁶⁶ May this actually take place immediately, “now,”⁶⁷ in our time.

63. *Zohar*, Vol. I, p. 129a.

64. See *Bereishis* 4:4-5, which states: *vayisha A-donai... lo sha'ah*, “G-d turned..., but did not turn,” which uses the word *sha'ah* with that meaning (*Sefer HaMaamarim Kuntreisim*, Vol. 2, p. 792, et al.

65. See *Maamarei Admur Ha-Zakein HaKetzarim*, p. 212.

66. *Rambam, Hilchos Teshuvah* 7:5, which states that “Israel will turn to G-d in *teshuvah*... and immediately they will be redeemed.”

67. When the word “now” is written

ואין הדבר תלוי אלא בתשובה,
די גמרא זאגט בפשיטות אז דער
קץ איז שוין פון לאנג דא;

מ'דארף נאר האבן דעם
שעתא חדא⁶⁴ - דעם "קער"⁶³
- פון תשובה, וואס ברענגט
"ומיד הן נגאלין"⁶⁶, מיד ממש -
"נאו"⁶⁷ - בעגלא דידן.

(משיחות עשרה בטבת
וש"פ ויחי תשמ"א)

with Hebrew characters, its numerical equivalent is 57, which constitutes word ון, i.e., the promise that G-d sustains, and which is also the numerical equivalent of the sum of G-d's names, ל-א and י-ה-ו-ה. See the *sichah* delivered on *Shabbos Parshas Tzav*, 5741.

המוכרח על אתה. בריש הפרשה שקשה ליה סתימת הפרשה לפני התיבות "ויחי יעקב" מוכרח לפרש שנסתם הקץ מיעקב; מה שאין כן בהפסוק "ואגידה לכם" שמוכרח רק שנסתלקה ממנו שכינה (ב). הפירוש ד'נסתלקה מא' ברש"י ריש פרשתנו בטעם סתימת פרשה זו, ולא להפירוש שנסתם ממנו הקץ.

(א) כן מפרש ביפה תואר המשל בבראשית רבה פצ"ח שם (וגריס "דבר אחר משל כו"). אבל ראה הנסמן במנחת יהודה (אלבק) לבראשית רבה שם.

(ב) תרומה כה, ה. וראה תניא פמ"א (נו, ב): על שם ששוכנת ומתלבשת.

(ג) וגם זה רק בענין זה דגילוי הקץ, ולא בשאר ענינים, שהרי המשיך בכמה עניני נבואה (ומתורצת על פי זה גם כן הוספת רש"י "ההתחיל לדבר דברים אחרים" - דלכאורה, תמוה, למאי נפקא מינה כאן, ומאי קמשמע לן? - כי בזה מדגיש שבדברים אחרים לא נסתלקה

על התיבות "ואגידה לכם" (בני יעקב), ובמילא אין צורך ומקום להכפיל "לבניו".

(* שציון זה אינו מהמעתיקים (א) מדפיסים) כי אם דרש"י עצמו.

(ז) להעיר מבא בתרא לח, ב. ערכין טז, רע"א.

(ח) ביפה תואר (השלם) שם (ד"ה בואו ואגלה) "שלהיות יעקב מחזיק את בניהם (של בניו?) לצדיקים גמורים רצה לגלות להם הקץ שמתוך זה יהיה שחרם מרובה שידעו הקץ רחוק ועם כל זה לא יסוגו אחר מעבודת ה'". אבל צריך עיון בזה, שהרי גם צדיק גמור מתפלל להקב"ה בברכות השחר (ברכות ס, ב. וראה סנהדרין קז, א) "ואל תביאנו לידי נסיון", ואיך יביא יעקב את בניהם לידי נסיון כזה? ועוד ישתמש ברוח הקודש לתכלית זו? פצ"ח שם.

(ט) ריש פרשתנו (רפצ"ו) - הובא בפירוש רש"י על התורה שם. ואף שרש"י מביא גם כן דרשת הש"ס (כ"ג הערה ב) - יש לומר: (א) בכל מקום פירש רש"י את

(א) פרשתנו מט, א.

(ב) פסחים נו, א. פירוש רש"י על הפסוק (בשניונים - נתבאר בלקו"ש ח"י ע' 171). וראה לקמן סעיף ב.

(ג) לשון הכתוב דניאל בסופו. וראה אור התורה ריש פרשת מקץ. ושם נסמן.

(ד) בכמה מפרשים (ראה כלי יקר ריש פרשתנו. יפה תואר לבראשית רבה על הפסוק (פצ"ח, ב). ועוד) שמתעם זה נסתם ממנו הקץ. אבל תמוה, מה היתה קסלתא דעתך דיעקב שביקש לגלות את הקץ?

(ה) יפה תואר שם.

(ו) ויש לומר שזהו טעמו של רש"י (ריש פרשתנו) שהוסיף תיבת "לבניו" על לשון הבראשית רבה ריש פרשתנו (שציוין בסיוס הפירוש רש"י*) - לתרץ קושיא זו (וראה לקמן הערה כח). ומה שלקמן בפירושו על הפסוק "ואגידה לכם" השמיט רש"י תיבת "לבניו" (אף שבפסחים שם מקור פירוש רש"י זה - ישנה תיבה זו) - כי פירוש רש"י זה בא

- ממנו שכינה). וראה בארוכה בכל זה לקו"ש ח"י ע' 168 ואילך.
- (יד) תניא פכ"ג.
- (טו) זהו ח"ג רבא, א.
- (טז) בשלח טו, יז.
- (יז) ראה גם עירובין נה, א. שמות רבה רפל"ב. ועוד.
- (יח) ראה גם גור אריה ריש פרשתנו.
- (יט) לך טו, יג"ד.
- (כ) ולהעיר ממאמר חז"ל (בראשית רבה פמ"ד, יז. ושם נסמך) על הפסוק דלך שם (יב) "אימה גו" דקאי על ד' מלכיות (וראה רש"י שם, יד). ועוד.
- (כא) ברכות ד, א. פירוש רש"י וישלח לב, יא.
- (כב) בהקדמת הרמב"ם לפירוש המשניות, ש"ענין זה (שמא יגרם החטא) אינו אלא בין הקב"ה ובין הנביא", אבל לא "שיאמר הקב"ה לנביא להבטיח לבני אדם בבושה טובה במאמר מוחלט בלא תנאי ואחר כן לא יקיים", דאם כן "לא יהיה נשאר לנו מקום לקיים בו אמונת הנביא". אבל אין זה שייך לענינו, כי בנדון דידן לא היתה נבואה, יעקב לא היה צורך לראיה שיועד עתידות, ואין שייך כאן כלל "לקיים אמונת הנבואה". ופשוט. ולהעיר מרמב"ן בא (יב, מז). וראה הנסמך לקמן הערה כט (על דרך החסידות).
- (כג) שהרי מירידת יעקב למצרים עד יציאת מצרים עברו רד"ו שנה (רש"י לך טו, יג. מקץ מב, ב (מתנחמא ובראשית רבה על הפסוק). בא שם). ובעת שביקש יעקב לגלות את הקץ עברו י"ז שנה מעת הירידה למצרים.
- (כד) בראשית ו, ג.
- (כה) סנהדרין צח, א. הובא בפירוש רש"י ישעי"ס, כב.
- (כו) רלב"ג לך שם. ש"ך על התורה (לך שם. שמות ג, ז. בא שם).
- (כז) דמובה מדה טובה (סוטה יא, א).
- (כח) וגם על פי פשוטו של מקרא מובן שאפשר לומר כן, כפירוש רש"י (ויגש מז, יט) "מכיון שבא יעקב כו' וכלה הרעב", אף שהיה צריך להיות הרעב עוד חמש שנים. ועל פי זה אפשר לומר שזהו הביאור על פי פשוטו של מקרא הטעם
- שביקש יעקב לגלות את הקץ [דאין לתרץ בפשוטו של מקרא (כנ"ל ס"ג) שהכוונה לזמן דיציאת מצרים, שהרי בפירוש רש"י לא הובא מאמר חז"ל זה דאילו זכו היתה יציאת מצרים גאולה נצחית, ואדרבה, מפירוש רש"י (דלעיל) הערה כ, וראה גם רש"י שמות ג, יד] משמע הפכו]
- כי באם בניו היו יודעים שהקץ רחוק כל כך (שזה מראה גודל החטאים שגרמו לזה) היו מוכיחים את יוצאי חלציהם (לא רק להשמר מחטאים גדולים כאלה, כי אם גם) שיוטו"פ בתורה ומצוות כדי לזרו ולהקדים את הקץ (אף שלא היו מגלים אותו להם).
- (כט) עיין ביאור באופן אחר - מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ערך קץ (ע' תקלט).
- (ל) בבא מציעא לה, א.
- (לא) קידושין ל, ב. סוכה נב, ב. וראה ויקרא רבה (פכ"ז, ב): מי הקדימני ואשלם כו'.
- (לב) ראה בארוכה ד"ה ויגש תרס"ו וד"ה וה' אמר המכסה תרס"ז.
- (לג) ראש השנה יח, א.
- (לד) ראה כתר שם טוב הוספות סע"ט, ושם נסמך.
- (לה) גם יש לומר - בכדי שתהיה עבודתם לא בשביל השכר דהקדמת הקץ.
- (לו) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 430 ואילך.
- (לז) על דרך זה מצינו ביציאת מצרים שבני ישראל בקשו להקדימה ולוותר על הרכוש גדול והקב"ה אמר שצריך להיות דוקא ברכוש גדול (ברכות ט, סע"א ואילך).
- (לח) ראה בכל זה לקוטי תורה ויקרא ב, סע"ב ואילך. וראה לקו"ש חט"ז ע' 335 ואילך.
- (לט) תורה אור סוף פרשת ויצא. לקוטי תורה צו יז, ב. ובכמה מקומות. וראה ספר הלקוטים (צמח צדק) ע' יעקב אות יג.
- (מ) ראה תורה אור ג, איב. ובכמה מקומות.
- (מא) ראה אגרת הקדש סי' כח. סידור שער הל"ג בעומר דש, סע"ב ואילך. ועוד.
- (מב) פסחים שם.
- (מג) וגם לפי הסיום שם "אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד" - הרי זה רק "כך", בכ"ף הדמיון (סה"מ קונטרסים ח"ב תלט, ב). וראה תורה אור פד, ד. פו, ג.
- (מד) שיש לפרשו "פסול" בערך "מטנ" ומודרגת.
- (מה) בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"י ע' 170-1.
- (מו) ראה בכל זה בארוכה לקוטי תורה ואור התורה ריש פרשת ואתחנן. שער התשובה לאדמו"ר האמצעי ח"ב חינוך. ספר הליקוטים (צמח צדק) ע' משה (ע' א'תרפ ואילך).
- (מז) ריש פרשת ואתחנן.
- (מח) שם ד, א.
- (מט) ראה שער התשובה חינוך שם פ"ט ואילך. אור התורה שם ע' עח. ריש ע' ק. ע' קח.
- (נ) וידוע המאמר ואת האלף ושבע - לאדמו"ר הזקן. וראה תורת שלום ע' 237. וראה הערות הרב מרגליות בשו"ת מן השמים (ירושלים תשי"ז) סע"ב שביקש הקצין דכמה וכמה מגדולי ישראל - העיריני חכם א' שבספר דבר נצב (להררנ"צ בראך מקאשוי. גי. תשל"ח) פ' תולדות ובהר מחשב הקץ לשנת תשמ"ב.
- (נא) מה שאין כן בנוגע לכל ישראל שאמרו רז"ל (סנהדרין צו, ב. רמב"ם הלכות מלכים פ"ב סוף ה"ב) תיפח עצמנו של מחשבי קיצין. וראה הראב"ע דניאל יא, למד. אור התורה (להצמח צדק) ג"ך ע' קפג. וראה לקו"ש חכ"ט ע' 15 ואילך.
- (נב) כנוסח התפלה ג' פעמים בכל יום (בימות החול) את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. ובכל תפלה - ותתוניה ענינו כו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 384, 458 ואילך.
- (נג) סנהדרין שם.
- (נד) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע' ריב.
- (נה) זהו ח"א קכט, א.
- (נו) מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792. ועוד).
- (נז) רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.
- (נח) בגימטריא ז"ן, א"ל הוי' - ראה בארוכה שיחת ש"פ צו, ה'תשמ"א.

SICHOS IN ENGLISH